

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.08.2021

§ 332

Valtuustokysymys Lahden kaupungin omistajaohjauksesta ja kuntalain vastaisesta luototuksesta sekä yksityisen liiketoiminnan rahoittamisesta KV

5545/00.01.01.04/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Lakimies Satu Heiskari p. 050 559 4032

Rahoituspäällikkö Päivi Väisänen p. 044 716 1428

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti jäsen Ratian ja jäsen Aaltosen kannattaman muutosehdotuksen: "Samalla kaupunginhallitus päättää, että konserni- ja tilajaosto valmistelee kaupunginhallitusta varten selvityksen, mitkä ovat olleet Lahti Events Oy:n tähänastiset kustannukset tapahtumajärjestelyistä Kymiring Oy:n kanssa ja laatii riskianalyysin niistä tulevista mahdollisista tapahtumista, joihin Lahti Events Oy on mahdollisesti sitoutunut KymiRing Oy:n tai jonkun muun yhtiön/yhteisön kanssa."

Merkittiin pöytäkirjaan, että kaupunginsihteeri Janne Mäki ilmoitti esteellisyytensä (HL 28.1 § 5 kohta) ja poistui asian käsittelyn ajaksi. Pöytäkirjanpitäjänä tämän asian osalta toimi kaupunginlakimies Pekka Virkkunen.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

"Kaupunginvaltuusto merkitsee perusteluosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Seppo Korhosen Lahden kaupungin omistajaohjauksesta ja kuntalain vastaisesta luototuksesta sekä yksityisen liiketoiminnan rahoittamisesta 19.7.2021 tekemään valtuustokysymykseen ja toteaa kysymyksen loppuun käsitellyksi."

Perusteluosa

Lahti Events Oy:lle myönnetty pitkäaikainen laina

Valtuustokysymyksessä on käsitelty kaupunginjohtajan 22.11.2019 tekemää viranhaltijapäätöstä 2,8 milj. euron pitkäaikaisesta lainasta Lahti Events Oy:lle. Päätöksen taustasta ja perusteista voidaan todeta seuraavaa:

Lahti Events Oy perustettiin Lahden vuoden 2017 hiihdon MM-kisojen järjestämiseen kuuluvien tehtävien hoitamista varten. Suomen Hiihtoliitolla (SHL) oli taloudellinen vastuu kisoista kokonaisuudessaan ja riskiä haluttiin rajata keskittämällä tapahtuman järjestäminen yhteen yhtiöön.

Lahti Events Oy:lle aiheutui hiihdon MM-kisojen sekä yhdistetyn MC-kisojen järjestämisestä SHL:n korvattaviin kuuluvia tappioita. Näistä muodostuneiden saatavien maksujärjestelyistä sovittiin yhtiön ja SHL:n välisillä 15 vuoden maksuaikasopimuksilla, yhteensä noin 2,8 milj. euroa. Koska Lahti Events Oy:n tuli suorittaa SHL:n maksamaa järjestelykorvausta Lahden kaupungille noin 0,9 milj. euroa, Lahden kaupungin ja yhtiön välillä

solmittiin ehdoiltaan vastaava maksuaikasopimus, kuitenkin niin, että sopimusaika oli kuusi vuotta.

SHL:n kanssa tehtyjen maksujärjestelyjen johdosta Lahti Events Oy:n maksuvalmius turvattiin kaupungin myöntämällä 1,2 milj. euron luottolimiitin korotuksella 11.12.2017. Kaupungin rahoitusperiaatteiden mukaisesti luottolimiitti myönnetään ensisijaisesti maksuvalmiuden turvaamiseen ja käyttöpääomatarvetta varten. Koska tässä tapauksessa taustalla oli pitkäaikaisen saatavan rahoitus, luottolimiitti aiottiin myöhemmin korvata yhtiön toimintaedellytyksiä sekä rahoitusasemaa pidemmällä aikavälillä turvaavalla pitkäaikaisella lainalla.

Luottolimiitin korvaaminen tuli ajankohtaiseksi, kun yhtiö päätti käynnistää liiketoimintaa Kymi Ring Oy:n tapahtumajärjestämisessä ja samanaikaisesti pääomaa oli merkittävästi kiinni maksujärjestelyissä, joista SHL oli jo osoittanut suoriutuvansa sovittua maksuaikataulua noudattaen. Kyse ei siis ollut Kymi Ring Oy:n toiminnan rahoittamisesta, vaan Lahti Events Oy:n luottolimitin korvaamisesta pitkäaikaisella lainalla alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti.

Laina myönnettiin konsernin sisäisessä luototuksessa käytössä olleilla tavanomaisilla ehdoilla. Kaupungin tulkinnan mukaan tuolloin voimassa ollut kuntalain 129 §:n 1 momentin kohta "Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla" koski lain sanamuotoa vastaten vain takauksille vaadittavia vastavakuuksia, joten sisäisen pankin lainalle ei ollut tarpeen vaatia vakuuksia. Kesällä 2021 voimaantulleessa kuntalain muutoksessa lainkohta on ulotettu koskemaan myös lainalle vaadittavia vakuuksia "Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vakuuksilla tai vastavakuuksilla", millä on vaikutuksensa uusien myönnettävien lainojen lainaehdoin.

Erilliset kysymykset

Mihin toimenpiteisiin kaupunginhallitus ryhtyy luottamushenkilöiden kuntalaissa määräämän tiedonsaantioikeuden turvaamiseksi ja em. KHO:n ennakkopäätöksen mukaisen menettelyn noudattamiseksi koskien Lahti-konsernin hallussa olevien tytäryhtiöiden tietojen julkisuudesta?

Vastaus:

Kysymys liittyy valtuutetun pyyntöön saada tietoja Lahti Events Oy:n liiketoimintaan kuuluvista sopimuksista. Luottamushenkilöllä on lain mukaan oikeus saada kunnan konsernijohtolta konsernijohtoon hallussa olevia kunnan tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Kaupungilla ei ole hallussaan yhtiön eikä muidenkaan konserniyhtiöiden liiketoimintaan kuuluvia sopimuksia. Yhtiö on yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, joka määrää toiminnastaan itsenäisesti, ja omistajan tietojensaantioikeus on osakeyhtiölaissa muutenkin rajattu. Toisin kuin valtuustokysymyksen perusteluosiossa on esitetty, kaupungin tytäryhtiöt eivät tee sopimuksia tai muita oikeustoimia kaupungin nimissä, vaan omissa nimissään.

Minkä suuruisen ennakkomaksun Lahti Events Oy on maksanut KymiRing Oy:lle MotoGP-tapahtuman aikaisena aluevuokrana, onko ennakkomaksulle saatu turvaavat vakuudet, saadaanko sille laina-ajaksi katsottavalta ajalta käypää korkoa ja onko yhtiön toimesta ryhdytty tapahtuman peruuntumisen vuoksi ennakkomaksun takaisinperintään?

Vastaus:

Kysymys koskee Lahti Events Oy:n liiketoimintaa; vastaus on sama kuin edellisessä kohdassa.

Jos ennakkomaksun maksamisessa, maksuehdoissa ja takaisinperinnässä on Lahti Events Oy:n toimesta menetelty virheellisesti ja kaupungin etua vahingoittavalla tavalla, mihin omistajaohjauksellisiin ja/tai muihin toimenpiteisiin kaupunginhallitus ryhtyy tilanteen korjaamiseksi ja kaupungin etujen turvaamiseksi?

Vastaus:

Sen lisäksi, mitä edellisissä kohdissa on vastattu, kaupunginhallitus toteaa seuraavaa:

Kysymyksen perusteluosiossa on viitattu kuntalain 46 §:ään ja tummennettu siitä eräitä kohtia ("Omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Toimenpiteet voivat liittyä ainakin perustamissopimuksiin, yhtiöjärjestysmääräyksiin, **muihin sopimuksiin**, henkilövalintoihin, ohjeiden antamiseen kuntaa eri yhteisöissä edustaville henkilöille sekä muuhun **kunnan määräysvallan** käyttöön").

Kysymyksenasettelu ja em. tummennukset antavat olettaa säännöksen tulleen ymmärretyksi niin, että kunta voisi omistajana käyttää määräysvaltaa mihin tahansa tytäryhteisöä koskeviin sopimuksiin, esimerkiksi niihin, joita tytäryhteisö tekee liiketoimintansa piirissä. Muilla sopimuksilla lainsäätäjä tarkoittaa kuitenkin tytäryhteisölle asetettuja tavoitteita ilmaisevia omistajan sopimuksia, kuten osakassopimuksia.

Säännöstä koskevassa hallituksen esityksessä omistajaohjauksen sisältöä selvennetään näin: Kunnan osallistumisella jonkin yhteisön toimintaan perustajana, omistajana tai jäsenenä tulee aina olla jokin tietoinen tarkoitus ja tavoite. Näiden tavoitteiden tulee puolestaan perustua kuntastrategiaan. Yhtiöjärjestykseen tai sitä vastaavaan asiakirjaan sekä perustamissopimukseen ja yhtiöiden osalta mahdolliseen

osakassopimukseen on perusteltua ottaa näitä kunnan tavoitteita ja toimintaperiaatteita tukevia määräyksiä. Yhteisön päätösvaltaa käyttää kuitenkin aina sen oma, kutakin organisoitumismuotoa koskeva, erityislainsäädännössä säädelty toimielin. Kunta ei siis voi puuttua yhteisön oman toimielimen yksittäiseen päätökseen tai tehdä päätöstä suoraan sen puolesta. Kunta ei myöskään voi omistajana suoraan puuttua yhteisön toimivalle johdolle kuuluviin, yksittäisiin, operatiivisiin päätöksiin eikä siten hämärtää omistajan ja omistuksen kohteena olevan yhteisön toimivan johdon välisiä vastuusuhteita. Mikäli kunta omistajana on tyytymätön yhteisön hallitukseen toimintaan ja päätöksentekoon, käytettävissä ovat osakeyhtiölainsäädännön tarjoamat keinot, kuten yhteisön hallituksen vaihtaminen.

Mihin toimenpiteisiin kaupunginhallitus ryhtyy kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksen (22.11.2019/107 §) hallintosäännön vastaisen menettelyn oikaisemiseksi ja Lahti Events Oy:n 2,8 miljoonan euron pitkäaikaisluototuksen perumiseksi?

Vastaus:

Perusteluosiosta ilmenee, että kysymyksen tekijä katsoo konsernipalvelujohtajan toimineen kaksoisroolissa tehdessään päätöksen kaupunginjohtajan varamiehenä. Hallintosäännön kaupunginhallitusta ja konsernihallintoa koskevassa toimivaltataulukossa on kaupunginjohtajalle annettu oikeus päättää konsernipalvelujohtajan esittelystä lyhyt- ja pitkäaikaisten lainojen sekä luottolimiittien myöntäminen kaupungin määräysvallassa olevalle yhteisölle, säätiölle ja liikelaitokselle kaupunginvaltuuston hyväksymissä rajoissa ja kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Kunnallisessa päätöksenteossa viranhaltijapäätöksiä ei tavanomaisesti tehdä esittelystä eikä poikkeuksellisen määräyksen ottamisella hallintosääntöön ole tarkoitettukaan valtion päällikkövirastojen kaltaista päätöksentekomenettelyä esittelijän vastuineen. Tämä ilmenee lyhyt- ja pitkäaikaisten lainojen sekä luottolimiittien myöntämisestä tytäryhteisölle koskevien kaupunginjohtajan päätösten muodosta, josta puuttuvat esittelijän päätösehdotus ja allekirjoitus sekä pöytäkirjan tarkastaminen. Oikeudellisesti esittelijän vastuun sijasta on kysymys valmistelijan vastuusta, minkä voi havaita myös päätösten perusteluissa käytetystä ilmaisusta ”konsernipalvelut esittää, että”. Konsernipalvelujohtajan rooli päätöksenteossa liittyy yksinomaan pyrkimykseen varmistua siitä, että talouteen ja lainanantoon liittyvät riskit tulevat päätöstä tehtäessä kattavasti arvioiduiksi, eikä kunnallishallinnossa muutoinkaan sovelleta ns. toisen asteen jääviä, joten osallistuminen saman asian käsittelyyn sen eri vaiheissa ei aiheuta esteellisyyttä. Asiassa ei ole menetelty hallintosäännön, lain tai hyvän hallintotavan vastaisesti.

Onko Lahti Events Oy menetellyt KymiRingin Oy:lle maksetun ennakkomaksun osalta Lahti-konsernin konserniohjeen mukaisesti ja pyytänyt kaupunginjohtajalta dokumentoidun lausunnon tällaisesta taloudellisesti merkitykseltään vaikuttavasta asiasta ja jos on, niin millaisesta dokumentista on kysymys?

Vastaus:

Konserniohjeen mukaan tytäryhteisön on pyydettävä dokumentoitu lausunto kaupunginjohtajalta etukäteen ennen päättävien elintensä päätöksentekoa asioissa, joilla saattaa olla merkittävä vaikutus tytäryhteisön, Lahden kaupungin tai Lahti-konsernin toimintaan tai

taloudelliseen asemaan tai vastuuseen taikka joilla saattaa olla erityistä periaatteellista merkitystä.

Lausuntoa ei ole tarpeen pyytää operatiiviseen toimintaan kuuluvissa, ei-merkittävissä asioissa, eikä yhtiö ole sitä myöskään pyytänyt. Aluevuokran suorittaminen osin tai kokonaan ennakoon on alalle tyypillinen tapa, johon liittyy maksun palauttaminen, mikäli tapahtuma ei toteudu.

Tavanmukainen maksun ajankohta merkitsee, että maksun suorittamista on voitu arvioida huomioiden tapahtuman järjestämiseen yleensä liittyvät riskit ilman tietoa maailmanlaajuisen koronapandemian vaikutuksista.

Jos Lahti Events Oy:n johto on ennen ennakkomaksun maksamista koskevaa päätöksentekoa laiminlyönyt em. kaupunginjohtajan dokumentoidun lausunnon pyytämisen, niin ryhtyykö se omistajaohjauksellisiin toimiin yhtiön johdon saattamiseksi vastuuseen lain ja/tai säännösten vastaisesta toiminnasta?

Vastaus:

Vastaus on sama kuin edellisessä kohdassa.

Onko kaupunginjohtaja hoitanut virkavastuunsa mukaisesti hänelle hallintosäännössä ja konserniohjeessa annetun tehtävän Lahti Events Oy:n seurannasta ja valvonnasta?

Vastaus:

Kysymyksellä viitataan perusteluosiossa otsikon "Kaupunginjohtaja Pekka Timosen menettely ja vastuut" alla esitettyyn. Lahti Events Oy:n seuranta- ja valvontavastuun todetaan olevan kaupunginjohtajalla, jonka täytyy sen vuoksi olla hyvin perillä yhtiön asioista. Kysyjä katsoo kaupunginjohtajan tästä huolimatta esittäneen kaupunginvaltuuston 10.5.2021 kokouksessa ristiriitaista ja osin harhaanjohtavaakin tietoa väittämällä, ettei MotoGP

2021 tapahtumaa ole peruttu, vaan siirretty, vaikka 14.5.2021 julkaistun tapahtuman virallisen tiedotteen mukaan tapahtuma on peruttu.

Kaupunginvaltuuston kokouksen ajankohtana 10.5.2021 vuoden 2020 MotoGP -tapahtuma oli siirretty vuoteen 2021. Tieto vuoden 2021 tapahtuman peruuntumisesta annettiin oikeuksien haltijan ja järjestäjän toimesta vasta 14.5.2021.

Tapahtumajärjestämisessä ja MotoGP:n yhteydessä termien siirto ja peruutus ero liittyy lipunostajan asemaan. Tapahtuma on siirtynyt mikäli tapahtumaan jo ostettu lippu käy sellaisenaan mahdollisessa uudessa ajankohdassa järjestettävässä tapahtumassa. Tapahtuma on peruttu mikäli näin ei ole. MotoGP:n virallisessa tiedotteessa ilmoitetaan, että liput palautetaan kaikille lipun ostaneille, ja todetaan ettei vuodeksi 2020 tai 2021 ostettu tapahtumalippu oikeuta pääsyä vuoden 2022 tapahtumaan. MotoGP -tapahtuman järjestämisestä on solmittu ratayhtiön ja oikeuksien haltijan välille sopimus vuosille 2022 – 2026.

Kaupunginhallitus ei näe kaupunginjohtajan menettelyssä moitittavaa eikä kysyjän esittämää yhteyttä Lahti Events Oy:n seurannan ja valvonnan hoitamiseen.

Näkeekö kaupunginhallitus nyt esille nousseiden mahdollisten väärinkäytösten ja/tai laiminlyöntien johdosta ongelmalliseksi kaupungin talousarviopäätöksissä kaupunginjohtajalle myönnetty 120 miljoonaan euroon ulottuvat valtuudet lyhyt- ja pitkäaikaisuuden myöntämisestä kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille ja säätiöille ja tuleeko se esittämään näiden valtuuksien poistamista ja/tai siirtämistä kaupunginhallitukselle?

Vastaus:

Kaupunginhallitus ei katso asiassa tapahtuneen väärinkäytöksiä ja/tai laiminlyöntejä eikä näe tarvetta muuttaa olemassa olevaa järjestelyä.

Ryhtyykö kaupunginhallitus toimenpiteisiin, jolla kaupunginhallituksen jaostojen ja viranhaltijapäätökset tehdään kaupunginhallituksessa näkyväksi ottamalla ne kukin omana asianaan esityslistalle, jolloin sillä on paremmat edellytykset päättää asiakohtaisesti mahdollisen otto-oikeuden käyttämisestä?

Vastaus:

Kaikkien päätettyjen asioiden avaaminen uudestaan kaupunginhallituksen listalla merkitsisi moninkertaista päätöksentekoa, mikä ei ole kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista.

Näkeekö kaupunginhallitus ruotsalaiselle sijoittajalle tapahtuneen Paavolan kampuksen n. 100 miljoonan euron järjestelyn valossa tarpeelliseksi vahvistaa demokraattista päätöksentekoa sekä -valvontaa ja muuttaa kaupungin hallintosääntöä siten, että merkittävämmät eli yhden miljoonan euron ja sitä arvokkaammat päätökset kaupungin irtaimen- ja kiinteän omaisuuden sekä palvelujen luovuttamisesta vaatii kaupunginhallituksen tai sen jaoston sijaan kaupunginvaltuuston hyväksynnän?

Vastaus:

Päätös on tehty kaupunginvaltuuston hyväksymän voimassa olleen hallintosäännön mukaisesti.

--

Hallintosäännön kaupunginvaltuustoa koskevien sääntöjen 10 §:

”Valtuutettu voi tehdä kaupunginhallitukselle osoitetun kirjallisen

kysymyksen kunnan toimintaa, hallintoa tai talouden hoitoa koskevasta asiasta. Kysymys on toimitettava kirjallisena konsernipalveluihin.

Kaupunginhallituksen on vastattava kysymykseen viimeistään siinä valtuuston kokouksessa, joka ensiksi pidetään kuuden viikon kuluttua kysymyksen saapumisesta, tai ilmoitettava syy, minkä vuoksi vastausta ei ole voitu antaa.

Vastaus tai ilmoitus on merkittävä tiedoksi. Jos kysymystä käsiteltäessä tehdään ehdotus tilapäisen valiokunnan asettamisesta tutkimaan kysymyksessä tarkoitettua asiaa, valtuuston on päätettävä tästä. Muuta päätöstä ei kysymyksen johdosta saa tehdä.”

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: -